

DELAVSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/1 — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1'50 — Cena: za 1 mesec Din 5'—, za četrt leta Din 15'—, za pol leta Din 30'—; za inozemstvo Din 7'— (mesečno) — Oglasi po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročila na upravo jugoslovanske tiskarne, Kolportažni oddelk, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

Vojnim hujskačem

Te dni je časopisje jugoslovanskega lažidemokratskega meščanstva zopet imelo bogato priliko, da se pokaže v vsej svoji politični nemoralnosti in hinavščini. Sedanja vlada, v kateri ni gospodov demokratov, ki so svojčas na jugoslovanskega nebu vedrili in oblačili, je prisiljena po neizogibnih razmerah, sklenila predložiti parlamentu v odobritev takozvane nettunske konvencije z Italijo. Dasi demokratska buržuazija dobro ve, da se ta pogodba mora podpisati, da je bila izgotovljena že pod prejšnjimi režimi in od gospodom »demokratom« blizu stoječih ministrov in strokovnjakov, in da se žal ne da izpremeniti, ker pač naš zunanjepolitični položaj ni tak, da bi Italija v to privolila, so zagnali velikanski hrup, ki je navidez naperjen proti nettunskim konvencijam, v resnici pa nima nobenega drugega namena kakor strnoglavititi sedanjo vlado, da bi se vrnila vanjo zopet SDS, ki bi potem ratifikacijo nettunskih konvencij ravnotako navdušeno zagovarjala kakor jih zdaj strastno pobija. Takšna je pač rodoljubna morala jugoslovanske lažidemokratske buržuazije vedno bila in bo. Ta gospoda kriči na vse grlo proti Italiji, se poziva na patriotične instinkte in neti nacionalno bojevitost, v resnici pa bi se takoj potuhnila in branila »paki prijateljstva« z Italijo ter mahala s palmovó vejico miru in sprave, čim bi gospod Svetozar Pribičević sedel na ministrskem stolčku. Saj so vse naše dosedanje pogodbe z Italijo, po katerih smo izgubili pol milijona Jugoslovancev, delo te gospode ali pa njenih prijateljev in vlad, katerih zvesti zavezniki so bili naši »demokrati«.

Če nas tedaj ta hinavščina esdeesarske buržuazije ne preseneča, se pa moramo vendar kot delavsko glasilo odločno obrniti proti vojni hujskariji, ki so jo ob tej priliki ti ljudje uganjali. Čeprav ta hujskarija od teh elementov ni bila resno mišljena, bi vendar mogla dovesti nehote do resnih in krvavih posledic, saj danes zadostuje le iskra, da se zopet razvname svetovni požar. Potem bi se seveda hujskači naenkrat poskrili, izginiti v vojnih poveljstvih, pisarnah, bolnicah, magacinih, v inženerskih, administrativnih, političnih in drugih strokah ter švindlih, drugi bi se pa z vso silo vrgli na liferacije in veriženje, dočim bi se moralo boriti v jarkih in doprinašati žrtve delavsko in kmetško ljudstvo.

Pameten človek se mora čuditi, kako strašno slepa in zaslepljena je »demokratska« meščanska družba, ki misli, da je hujskanje na vojsko igrača, da se sme rožljati s sabljo kar tako v proste strankarske namene ene klike, da se smejo metati iskre v kup slame, ne da bi začela goreti! Mar so ti ljudje res že tako poneumneli, da ne vidijo, kako mora spopad na tako občutljivi točki kot so Julijske alpe in Jadrani z železno nujnostjo vesti do splošne svetovne vojne? Da se mora mir čuvati, dokler le gre in je do skrajne meje mogoče? Saj bo ravno ta buržuazija v takem slučaju najboljši plačala, saj se s svetovno vojno danes le izživa svetovna revolucija, saj se bo ves svet stresel od enega tečaja do drugega in bo rezultat eno splošno morišče, pogorišče in anarhija, v kateri bo izginila vsa sedanja kultura, v prvi vrsti pa — meščanska! Ljudje tedaj, posebno tisti, ki se imajo za vodilni sloj družbe, ki tako lahkomisljeno podžigajo vojne strasti, naj vsaj malo pomislijo, da s tem izpodkopljujejo tla sami sebi.

Mi vsi nujno in krvavo potrebujemo miru in mirnega dela: kapitalisti, de-

lavci, vsa družba, država. Mi krščanski delavci hočemo tudi boj s kapitalističnim produkcijskim redom in osnovo družbe dobojevati mirno, hočemo odločno in do temelja segajočo preobrazbo in preuredbo družbe, pozadruženje kapitala, produkcijskih sredstev in pravično razdelitev izdelanih dobrin, toda mirnim potom. Zato je pa potreben tudi zunanji mir, je potrebno postopno izboljšanje meddržavnih odnosov in mirna poravnava vseh sporov ter kompromisi s sosedi; nacionalizem, fašizem in im-

Meja je prekoračena.

Naši kapitalisti so vedno predrznejši. Čutijo se zelo sigurne in zaščitene v režimu, od vlade do celotne družbe. Sicer ne bi bili mogoči pojavi, ki dokazujejo, da gre kapitalizem z vso brutalnostjo in brezobzirnostjo preko delavca kot človeka. Če kaže tako kapitalizmu, mu ni sveta niti delavčeva oseba, niti njegova družina. Profitu mora biti vse na razpolago.

Le iz takega mišljenja morajo izvirati zadnja dejanja trboveljske premogokopne družbe. Znano je, da je naš rudar najbednejši člen delavske verige. On in njegova družina vodita življenje, ki ni vredno imena življenja. Pa niti to mučeniško življenje mu ni zasigurano.

Zadnje dni je napravila TPD gesto, ki je vredna vse obsodbe. Ustavila je popolnoma obrate v Hrastniku, Zagorju in Kočevju, v ostalih pa obrat zelo skrčila. Svoje postopanje utemeljuje s tem, ker še ni dala uprava državnih železnic nikakih naročil za mesec junij.

Priznati moramo, da je neprijetno, če se punta največji in najvažnejši odjemalec. Vendar pa še ni podan utemeljen povod, da bi bila Družba upravičena manipulirati z delavstvom. Ko bi se to zgodilo prvič, bi menili, da mora biti tako. Toda postopanje TPD pri sličnih pogajanjih je postalo sistem. Ko bi postopalo tako delavstvo, bi proglasili tako dejanje za protidržavno in boljše viško.

Uprava državnih železnic bi se pa morala tudi zavedati, da je njena dolžnost, da skrbi ne le za gospodarsko stran železnic, ampak da tudi utrjuje splošno državljansko zavest in da pobija in po svojih močeh zmanjšuje socialno bedo. Če že noče priznati uprava druge dolžnosti, bi morala vedeti, da zahteva državna korist, da ustvari z rudarskimi podjetniki tako razmerje, da bodo rudarji za vedno zaščiteni pred vznemirjenji in manipulacijami. Če meni uprava, da so zahteve TPD pretirane in njeni dobički prekomerni, ima dovolj sredstev in moči na razpolago, da se prepriča. Mi bi želeli, da bi imela državna uprava vsaj toliko energije, kakor jo je pokazala n. pr. pri zadnjem trboveljskem štrajku. Tako razmerje mora prenehati. Delavstvo pričakuje to z vso upravičenostjo, predvsem, ker je v vladi SLS, ki je faktučna voditeljica slovenskega naroda. V tem slučaju gre za tisoče članov našega rodu. Naša stranka mora poskrbeti, da ne bodo pogajanja med podjetjem in odjemalcem vedno in po načrtu spremljana in zvezana z obupom naši rudarjev. Take igre mora biti konec in proti njenim povzročiteljem se mora nastopiti z vso energijo in brezobzirnostjo.

perializem pa je treba pobijati po ojačenju in poglobljenju stikov med vsemi resnično demokratičnimi in delavskimi ter delavstvu prijaznimi elementi Evrope, po močnih vse narode obsegajočih strokovnih in kulturnih organizacijah. Vsako hujskanje proti temu ali onemu narodu in netenje plemenskega sovraštva pa je treba odločno pobijati. Ravno tako se mora zaklicati vsem vojnim hujskačem to in onstran meje, da naj dajo mir, kajti vojni hujskači bodo tisti, ki jo bodo najprej dobili po grbi!

Vse proti vojni.

Vse proti vojni, vsi diplomati velesil, vsi pokrovitelji kolonij, vsi vojni ministri, vsi!

Kellog je napravil načrt za pakt proti vojni. 6 velesil je pridobil za ta pakt. Francija je bila bolj počasna, čez nekaj dni pa je že g. Briand poslal svoje predloge, Nemčija je pa kar z obratno pošto pristala na načrt. Mussolini, ves navdušen za mirovno stvar, je izrazil »svojo polno simpatijo«, Anglija se je brez pridržka pridružila ameriškim predlogom, pa po precejšnjem kolebanju.

Tako se torej krog Združenih ameriških držav, ki so razbile vse topove, potopile vse vojne ladje, zaprle vse vojaške tovarne zbira družba najbolj mirujočih držav; Anglija, ki ima špionažo razpleteno po vsem svetu, ki se je posebno specializirala na težke tanke pa bi jih rada preizkusila; Nemčija, ki ji strupeni plini kar predčasno uhajajo iz sodov in duše ljudi, Francija, ki je do zob oborožena in ne ve, komu bi še dala čelado na glavo; Italija, ta oboževalatelj morenja in pobijanja, žrtev nacionalističnega hudiča.

In vse je proti vojni! Vsaka država skuša čimveč denarja spraviti skupaj za armado. Ustanavljajo se tovarne za topove, za puške, za opremo, za strupene pline, za aeroplane, države tekmujejo v oboroževanju, vzdržuje se špionaža, prirejajo se vojne demonstracije, narode se zastruplja z vojnim opijem. In pride Amerika, ki razpolaga z najsilnejšo armado, najmočnejšo mornarico in najštevilnejšo aeronavtilko pa z veliko gesto govori o miru, o razorožitvi, o »nikdar vojni«. Svet pa se pripravlja za smrtni ples, za svetovno nadoblast.

Občni zbor I. delavske hranilnice in posojilnice v Ljubljani.

V nedeljo 3. junija dopoldne se je vršil občni zbor našega hranilnega zavoda v Ljubljani. Poleg ljubljanskih članov se je udeležil občnega zbora tudi zastopnik poslovalnice v Nazarjih. Občni zbor je otvoril in vodil načelnik hranilnice tov. Jože Gostinčar. V svojem govoru je poudaril, da se je hranilnica v zadnjem letu lepo dvignila. Za njen razmah ni bilo posebne agitacije, kar je tudi prav, da se hranilnica sama razvija in da delavstvo samo spozna vrednost svojega hranilnega zavoda, ker le takrat se ga bo oprijelo in se ga posluževalo. Naša hranilnica je tudi velikega vzgojnega pomena, ker se delavstvo vadi pri njej v mali štednji. Ne konkurira pa hranilnica nobenemu zavodu, ampak skuša pritegniti k štedenju v prvi vrsti ono delavstvo, ki dosedaj

še ni pri nobenem hranilnem zavodu. V svojem govoru omeni tov. Gostinčar tudi ustanovitev poslovalnice v Nazarjih, ki se je ustanovila na pobudo ing. Žumra. Njeno dosedanje poslovanje kaže, da bo dobro poslovala. Po govoru načelnika se je prečital zapisnik zadnjega občnega zbora, ki se je tudi odobrilo. Istotako je bil odobren tudi računski zaključek. Po poročilu nadzorstva se je na njegov predlog podal staremu odboru absolutorij.

Pri volitvah so bili izvoljeni za načelstvo hranilnice sledeči tovariši: Gostinčar Jože, Kristofič Karel, Doktorič David, Burkeljc Lojze in Zumer Srečko; v nadzorstvo pa sledeči: Langus Jože, Kordin Franc in Rutar Jože. Po volitvah načelstva je prečital tov. J. Gostinčar uradno poročilo revizije Zadržne zveze, iz katerega je bilo razvidno, da je hranilnica poslovala pravilno. Poročilo se je vzelo na znanje.

Pri slučajnostih so se navzoči porazgovorili, kako bi se v bodočem letu naš zavod dvignil, da bi tem bolj služil delavstvu. Po slučajnostih je tov. Gostinčar s pozivom, da gredo vsi dosednji člani hranilnice na delo za njen razmah, zaključil lepo uspeli občni zbor.

Njiva, ki ne rodi sadov

V listu »Delo«, ki ga izdaja konzorcij »Dela« in ki je obenem glasilo narodne strokovne zveze, beremo v 10. št. pod naslovom »Tovariši na delo«:

Pred dvajsetimi leti so naši očetje, naši bratje, naši prijatelji postavili temelj novemu pokretu, novi delavski organizaciji. Ustanovili so narodnemu delavcu narodno-strokovno organizacijo in ga tako ohranili svojemu narodu. Takratni borci za delavska prava so šli vzlje vsem oviram in vsemu preganjanju na delo, na trdo delo, da svoje vrste ojačijo, jih razširijo in jim dajo kar največ življenja.

Naše delo pa ni bilo blagoslovljeno. Ni bilo tako, kot smo ga pričakovali. V nas je navdušenost polegla, otopeli smo za vsak klie, otopeli za vsako navdušenje, ohromeli za vsako delo. Zapustili smo svoje do polovice razorane njive in se vlegli pod drevo v trdni veri, da je naša gruda pretrda za naše žulje in da njive ne bomo zmogli. Naša pred dvajsetimi leti mladeniško čila moč je ugasnila. Pred dvajsetimi leti smo tujo grudo lažje orali kot danes svojo lastno zemljo. Takrat se nismo utrudili, danes smo po prvih brazdah odložili pluge in naša njiva je nezorana, brez semena, brez sadu. Kar smo imeli sadu iz lepših prvih povojnih let, gre h kraju. Vse, kar smo si takrat priborili, ugasuje in kmalu bomo gladovali za najmanjšo drobtinico socialnosti. Naša njiva stoji nezorana, brez semena, brez sadu. Kaj bo, tovariši, z nami? Kaj bo z našim rodom?

Položaj k tako lepem priznanju narodnih socialistov menda ni treba. Dodal bi k temu priznanju samo še to, da naj tisto delavstvo, ki še do danes ni spoznalo, da je temelj narodne strok. organizacije to, kar je stavba zidana na pesku, čimpreje to spozna in se pravočasno umakne izpod razvalin te organizacije. Delavstvo naj bo brez skrbi, kaj bo z njimi in naj raje stopi v vrste tiste organizacije, ki ima trden in nemajmen temelj, ki je poklicana in ima voljo, da reši delavsko vprašanje.

V nedeljo vsi na tabor k Sv. Joštu!

Jugoslovanska strokovna zveza.

Občni zbor prometne zveze.

V nedeljo, dne 3. junija t. l. se je vršil v Mariboru VIII. redni letni občni zbor Osrednjega odbora Prometne zveze. Občni zbor je bil dobro obiskan ter je bilo navzočih 32 delegatov iz raznih krajev Slovenije. Občni zbor je otvoril in vodil tov. predsednik Kores Martin, ki je v izbrnem poročilu navzočim orisal splošen položaj železničarjev in podarjal, da je potreba le močne organizacije in enotnih zahtev, ako hoče biti železničar na tisti stopnji svojih prejemkov in pravic, ki mu po vseh naravnih zakonih pripadajo. Princip: »Vsi in vsakdo naj se vklani v organizacijo,« je treba do skrajnosti izvajati! Enako je bodril k vzajemnosti železničarjev tov. tajnik, ter priporočal, da se naj železničar zaveda, da bo le v slogi in medsebojnem spoštovanju moč in pa tudi ugled organizacije. Iz tajniškega nadaljnega poročila je bilo posneti, da se je organizacija na znotraj prav krepko razvijala in da je izvršila nešteto raznih intervencij. Da se da Prometna zveza, kot železničarski krščansko-socialistični organizaciji čimvečji razmah in da se jo razširi tudi v naše južne kraje, in da skupno z Jugoslovansko strokovno zvezo podvzame vse potrebne korake, da to idejo izvrši tudi praktično, je sklenil občni zbor spremeniti ime »Prometna zveza« ter organizacijo krstiti z novim imenom: »Zveza krščansko-socialističnih železničarjev Jugoslavije«; z ozirom na reorganizacijo Jugoslovanske strokovne zveze so se spremenila v nekaterih točkah tudi ostala pravila, ki omogočajo organizaciji nemoten in svobodni razvoj.

Ze zraven obstoječih posmrtninskih fondov se je na tem obnem zboru ustanovil posebni »Podporni fond«, v katerega plačujejo člani poleg članarine, še 2 dinarja mesečno. Potreba tega fonda je velika in v neštetihi slučajih prihajajo prošnje tovarišev, bodisi da so se ponesrečili, ali so postali drugače bolani, ali da so postali brezposelni in so tako izročeni v milost in nemilost usodi, ker jim organizacija brez takega fonda težko izdatneje pomaga. Da se tudi temu odpomore, se je sklenilo, da se osnuje tak fond, iz katerega se bodo črpale te podpore. Zavedamo se, da bo težko se pridejati k članarini 2 Din, ampak, ko bo nastala potreba, ko bo tovariš v nesreči, bo tudi iz tega fonda njegova prva pomoč, še predno jo bo dobil od raznih železniških ustanov. Mislimo, da bo lažje zdravemu mesečno še 2 dinarja dati, kakor pa biti v nesreči brez pomoči.

V načelstvo so se soglasno izvolili sledeči tovariši: Kores Martin, načelnik;

Wurzinger Ivan, podnačelnik; Aleksič Josip, blagajnik in Markon Josip in Zupaneč Ivan odbornika. Kot namestniki pa: Mašič Pavle, Avguštinar Jakob, Vajda Vladimir, Cimerman Franc in Cerovšek Ivan.

V slučajnostih se je razvila živahna debata o raznem notranjem delu organizacije. Predvsem se je sklenilo, da se na razna vprašanja bivših članov Prometne zveze, ki so za časa nameravane ujedinenja s Savezom, odstopili od naše organizacije, in žele sedaj zopet pristopiti nazaj, ugotovi v toliko, da se jih sprejme zopet nazaj kot stare člane pod pogojem, da predložijo pri zopetnem vstopu člansko izkaznico od dosejanje organizacije in plačajo eventualni zaostanek na članarini, ki ga pri tej organizaciji mogoče niso plačali.

Nadalje se je sklenilo poslati gosp. dr. Gosarju, bivšemu ministru za socialno politiko pismo zahvalo za njegov trud, ker je bil on edini minister za socialno politiko, ki je imel pravilno zanimanje za delavski položaj ter je izdal razne pravilnike, med temi pravilnik delavskih zaupnikov, s katerim je delavstvo dobilo vsaj deloma svoje zastopstvo pri delodajalcih, ter da je dvignil z bank delavski denar, katerega je dal zopet nazaj delavstvu v obliki cenjenih posojil za gradbo lastnih stanovanj. Le žalibog, da je prehitro moral zapustiti ta resor, sicer bi še od njega pridobili več socialnih pravic. Enako je občni zbor izrekel zahvalo celotnemu Jugoslovanskemu klubu, posebno njegovemu voditelju g. dr. Korošču, sedanjemu ministru za notranje zadeve in pa gosp. posl. Žebotu, za njih delovanje v prid železničarjev in enako prosimo že vnaprej najkrepkejšo podporo pri naših upravičenih intervencijah.

Ta občni zbor je zopet pokazal, da naša organizacija deluje res na krščansko-socialistični podlagi, da stoji nemajano na svojih načelih in da hoče izvajati železničarjem tiste pravice, ki jim po človeški vesti pripadajo. **Zatorej vsi v »Zvezo krščansko-socialističnih železničarjev Jugoslavije«!**

* * *

Važni sklepi obnega zbora. Na obnem zboru osrednjega odbora Prometne zveze se je sprejela resolucija, s katero se zahteva, da se da premoženje bivše Gospodarske poslovalnice kot brezobrestno posojilo slovenskim železničarjem za zidavo stanovanjskih hišic. To tembolj poudarjamo, ker je ta denar last konsumentov, ki so ga tekom dolgih let potom nakupovanja prištedili skupaj in ki smo ga vsled nesrečnih intrig izgubili.

Iz intervencij. Ker se širijo glasovi, da se namerava v mariborski delavnici z uveljavljenjem novega pravilnika pro-

vizijonirati večje število delavstva po starih predpisih, je Osrednji odbor vložil na merodajna mesta zahtevo, da se mora vse delavstvo, ki je že doslužilo in ima polna leta, provizijonirati po novih predpisih in novemu pravilniku. To je popolnoma upravičena zahteva, ker so ti, posebno nekateri, starčki-delavci, itak pustili vso življensko silo v službi železniške uprave ter so si zaslužili, da prebijajo vsaj ta poslednja leta boja za življenski obstanek in kruh.

Mariborskemu članstvu Prometne zveze. Da uvedemo enkrat popoln red v plačevanju članarine, sporočamo, da se plačuje članarina vedno enim in istim zaupnikom na podlagi članskih izkaznic. Tisti pa, kateri so v službi neenakomerno, to je v turnusu ali pa iz kakih drugih vzrokov ne morejo plačevati članarine določenim zaupnikom, naj plačujejo članarino v našem tajništvu v Mariboru, Aleksandrova cesta št. 6/I. vsak dan od 9. do 12. ure in popoldne od 2. do 6. ure ter ob nedeljah od 9. do 11. ure. Ob praznikih se ne uraduje. Ob tem navedenem času posluje v tajništvu naš skupen tajnik od Jugoslovanske strokovne zveze. Vsi tisti pa, ki izrecno žele govoriti s predstavniki Prometne zveze, naj pridejo v tajništvo ob sredah in petkih od 6. do 8. ure zvečer. Ta čas uraduje v tajništvu načelnik in pa tajnik Prometne zveze. Člani pa, ki tudi te ugodnosti ne morejo izkoristiti, naj zaprosijo za poštne položnice v svrhu plačevanja članarine.

Tovariši! Poslušajte se našega tajništva kot svoje družinske hiše in naše tajništvo Vam naj bo kot zatočišče, kjer se bomo zbirali, posebno ob sredah in petkih zvečer, ter se posvetovali o našem bodočem delu, sestavljali intervencije in sploh reševali vse organizacijske zadeve.

Lesni delavci

Ribnica na Pohorju.

V nedeljo 3. junija dopoldne se je vršil pri nas dobro obiskan shod, popoldne pa si je zastopnik organizacije ogledal granitolome, delavske kuhinje in stanovanja. Pri pregledu Lenarčičevega kamenoloma se je ugotovilo, da tvorijo kamen in zemlja nad lomom, ki ob vsakem trenutku drže na prostor, ker delavci razstreljujejo in cepijo granit, slabo življensko nevarnost za delavce. Pred kratkim je tam skala, ki je pridvela iz višine, padla na delavca in mu zlomila obe nogi. Zalostno je to, da dobiva ta delavec, s katerim je imel odposlane priložnost govoriti, danes samo 80% rente, dasiravno še komaj ob dveh palicah hodi in ni misliti, da bi pred pol letom bil zmožen za delo. Vsled tega slučaja je tukajšnje delavstvo naprosilo zastopnika naše organizacije, da stori pri OUZD v Ljubljani energične korake.

Pri granitolomu Res i drugovi je

najbolj kričeč slučaj delavska kuhinja. To kuhinjo si vodi delavstvo samo, prostor pa je dal podjetnik. Nahaja se v podstrežju male bajte in bi komaj zadostovala za največ 10 ljudi. Če pomislimo, da zaposluje tvrdka nad 150 delavcev in morajo vsi ostali zaužiti svojo skromno kosilo na prostem in v hudem mrazu, bo moral končno vsak uvideti, da je zahteva delavcev, ki zahtevajo, da postavi podjetje dovolj prostorno kuhinjo, ki bo odgovarjala tudi higijenskim potrebam, nujno upravičena.

G. inšpektorja dela v Mariboru pa opozarjamo na oba omenjena nedostataka in ga prosimo, da vse potrebno ukrene, kar v tem oziru zahteva zakon.

Delavstvu se počasi odpirajo oči. Komaj je stopilo v organizacijo, se že kaže upanje, da se bodo odpravile krivice, ki se mu zdaj gode. Izvolili smo tudi zaupnike, ki bodo zakoniti zastopniki delavcev. Treba pa bo še mnogo dela tudi med nami samimi, preden se bomo po pravici imenovali organizirani delavci.

Sv. Lovrenc na Pohorju. V nedeljo dne 3. junija se je pri nas ustanovila nova skupina lesnih delavcev, kateri je na dobro obiskanem sestanku poročal mariborski tov. tajnik. V lepem govoru nas je seznanil z načeli J. S. Z. ter opozarjal, da si je delavstvo čestokrat samo krivo, ako živi v slabih gmotnih razmerah, kajti brez organizacije, brez borbe se danes ne doseže ničesar. Naj bo zapisano tudi to: Lesni delavec s 4 člani družine zasluži pri nas, reci in piši: Din 2.75 na uro, to je mesečno Din 741.25, seveda le tedaj, ako se dela 11 ur dnevno in vse delovne dni. V deževnih dneh se ne dela, potem pa to odračunajte, čestokrat ne pridemo na dve tretjini gori omenjene plače.

Tovariši! Vsi v organizacijo, v skupni borbi, s solidnim nastopom bomo gotovo dosegli, da se nam te mizerne razmere vsaj malo zboljšajo. Ne klonimo glave, na delo, ne strahimo se nikogar! Za pošteno delo pošteno plačilo!

Po sestanku se je izvolil pripravljalni odbor, v katerega so bili izvoljeni sledeči tovariši: Kos Ludovik, Rakovnik Jože, Jager Ivan, Rakovnik Jurij, Pliberšek Matija. Delavec.

Planina pri Rakeku. V nedeljo dne 10. junija ob 10 dopoldne se bo vršil v gostilni g. Franca Faturja v Farah sestanek članstva strok. skupine lesnega delavstva v Planini. Na sestanku se bodo obravnavale važne zadeve, predvsem gozdne delavstva. Sprejemali se bodo tudi novi člani. Na sestanku bo poročal zastopnik centrale. Vabimo vse člane, da se važnega sestanka v polnem številu udeležite. Vabljeni tudi neorganizirani.

Čitaj „Delavsko Pravico“!

Atom:

Misli krščanskega socialist.

Viničarsko vprašanje.

Lepo je opisal to vprašanje tov. Jože Košnik v zadnji (šesti) številki »Ognja« rekoč: »Povsod sam vinograd, le tu in tam kak košček okopavine ali gredice, kjer ima viničar nekaj zelenjave. Kočice borne, slamnate, stare, očrnele, toda še od teh bornih bivaljšč mora viničar-domačin plačevati najemnino, oziroma izvršiti brezplačno razna vinogradniška dela. Dnevne plače so sramotno nizke, delovni čas neomejen — z eno besedo: iz vsake kože ti zre socialno gorje, eno hujske od drugega. Pri pogledu na te krasne hribe in žalostno usodo nje domačinov imaš kar na dlani pereče neurejeno viničarsko vprašanje.« Ta opis se nanaša na viničarske Haloze, vendar velja za prilično 80 odstotkov viničarskih rodbin. In teh je nad 40.000.

Pravilno kliče tov. Košnik v svojem omenjenem članku v imenu krščanskega socialist: »Pravico hočemo tudi za te trpine, ki se včas zunanega pritiska, vsled svoje ponižnosti in dobrasrčne nevednosti dosedaj niso zavedali svojih človeških pravic. In če vprašamo, kaj obsegajo te človeške pravice, tedaj stojimo tu pred celo vrsto problemov in vprašanj, ki jih bo treba rešiti, če jim hočemo pomagati. Nedostaja prostora,

da bi obravnaval vse, dotakniti se hočem le najvažnejših, kateri najbolj posegajo v naše viničarsko vprašanje.

Prvo vprašanje je **ureditev plače.** Da je ta plača nezadostna in neprimerna, je bilo že tolikrat opisano in poudarjeno, da je odveč to še omenjati. Opozoril bi tu le na to, da je delo viničarja zelo utrudljivo in naporno in da je tudi zelo umazano. Ker delo, četudi je težko in nizko, mora biti po naših načelih vsekakor storjeno, sledi iz tega, da zahteva čut pravičnosti, da se primerno in dostojno plača. Nikakor namreč ni v skladu s socialno pravičnostjo, če je najtežje in najmanj veselo delo še poleg tega najslabše plačano. Minuli so časi suženjstva in tlačanstva. Delitev dela je gotovo potrebna, toda zavedati se moramo, da te delitve dandanes ni več mogoče izvršiti na podlagi suženjstva ali tlačanstva. Svobodno mora imeti vsak pravico, da si izbere poklic, zakaj različni so darovi posameznih ljudi in različna nagnjenja. Toda če si hoče človeška družba zagotoviti delavne moči tudi za preprosto, tako zvano nižje delo, ni drugega pomočka, kakor da priprosto delo tako odškoduje in plača, da morejo tudi delavci živeti življenje kulturnega človeka današnje dobe in sicer življenje, vredno človeškega dostojanstva. Kolika naj bo plača viničarjev, to je stvar viničarske organizacije. Tistim, ki bi ugovarjali, da lastniki vinogradov ne zmorejo povišanja plač, bi odgovoril s smešnico, ki ima pa globoko resnico v sebi. Nekaj trgocev

je svojemu prijatelju venomer tožil o slabih dohodkih in velikih zgubah v trgovini. Sočutno ga je prijatelj opozoril, naj vendar raje trgovino opusti in se loti česa drugega. Tedaj pa mu je trgovec odgovoril: »Od česa naj pa potem živim?« Kdor more umeti, naj ume.

Drugo vprašanje je **stanovanjsko.** Kakor sem izvedel iz najboljših virov, ima 70 odstotkov viničarskih rodbin za stanovanje eno sobo in kuhinjo. Sobe imajo običajno ilovnat tlak ter majhna okna. Družine štejejo običajno 4 do 12 članov. Kdor količkaj pozna življenje v družini, bo vedel, da so taka stanovanja v vsakem oziru škodljiva. Če štiri ali običajno še več oseb stanuje, spi in kuha v eni luknji, ni mogoče skrbeti ne za zračenje, ne za svetlobo in ne za snago. In če še pomislimo, da so tu skupaj otroci in odrasli, zakonski in samec, moški in ženske ali celo po več rodbin vse vprek, tedaj moramo priznati, da so te razmere nevdružne in pravo kotišče nepravosti.

Največja rana v viničarskem vprašanju pa je po mojem nazoru njihova **nestalnost.** Lastnik vinograda lahko viničarja po svoji volji odstavi in nastavi drugega. Umljivo je na podlagi tega to, da se marsikdo ne briga dosti za ohranitev hišice, kjer stanuje. Zakaj bi se trudil, ko ga lahko gospodar že drugi dan odslovi? Bral sem med zagovori zasebne lastnine tole: Človeška narava je taka, da človek navadno bolj skrbi za to, kar je njegovo, kakor za to, kar je

tujega ali kar mu je skupno z mnogimi drugimi. Naravni odpor proti delu je večji, kjer je treba delati za skupno ali tujo last. In Leon XIII. pravi v svoji delavski okrožnici, da umska narava človeka usposablja, da ne skrbi samo za sedanost, ampak tudi za bodočnost. Nemogoče pa je, da bi človek udeleževal to svojo naravno skrbnost za bodočnost samega sebe in svojcev brez zasebne lastnine. Dalje pa sklepa veliki papež, da človek s tem, ko obdeluje zemljo in zemeljske tvarine, istim tako rekoč utisne pečat svojega dela. In naravna posledica te zveze je zasebna lastnina. Zdi se mi, da bo najlepša rešitev viničarskega vprašanja uprav, če se istim omogoči **zakonodajnim putem priti do svoje zasebne lastnine.** Seveda bo treba mnogo študija o tem, na kak način so dosedanja lastniki prišli do te lastnine, ali so vinogradi kupljeni ali dani v last kot odškodnina za upravno ali sodno službo, ki je pa lastniki več ne izvršujejo. Treba bo spremeniti dedno pravo in še marsikaj drugega. Morda bo kdo dejal, saj se iz dohodkov teh vinogradov vzdržujejo javne dobrodelne in druge občekoristne naprave. Res je, ali ne morem videti pravega vzroka, zakaj naj bi za take občekoristne naprave prispeval samo del javnosti, ne pa vsa. No, pa to so stvari, ki jih je treba temeljito preštudirati, da se ne bo nikomur storila kaka krivica. Viničarska organizacija pa ima nedvomno še veliko nalogo pred seboj.

Stavbinsko delavstvo

Maribor. Skupina zidarjev JSZ v Mariboru je imela v petek dne 1. junija sestanek, na katerem je poročal tov. tajnik o novem uslužbenskem davku in pojasnil delavcem po statistični tabeli, kako se sedaj ta davek plačuje. Uslužbenki davek je še vedno krivičen, ima samo to dobro stran, da so zaščitene velike družine, kar je iz soc. vidika popolnoma pravilno. Vsekakor pa bi moral biti eksistenčni minimum za današnje mižerne delavske plače precej višji.

Delavci so z zanimanjem sledili poročilu tovariša ter sklenili, da se bo v nadalje vršil za skupino zidarjev redno vsak mesec en sestanek, na katerem bo poročal eden od članov načelstva JSZ v Mariboru.

Tovarniški delavci

USNJARJI.

Občni zbor Strok. skupine usnjarjev se je vršil ob zelo lepi udeležbi članov dne 1. junija v Rokodelskem domu. Jugoslovansko strok. zvezo je zastopal tajnik Gajšek, ki je v svojem govoru začrtaval smernice dela skupine in pot skupnega in sporazumnega dela, ki edino more voditi do uspehov. Poročilo so vsi navzoči navdušeno odobraval. Soglasno so sprejeli tudi spremembo pravil. Pred občnim zborom je pristopilo k skupini nad 50 članov. Skupina bo razširila svoje delovanje tudi na druge obrate na Vrhniki. Podvzeli so se potrebni koraki, da se v tovarni čimprej izvedejo volitve obratnih zaupnikov in se je sestavila tudi kandidatna lista zaupnikov. Sklenilo se je prirediti skupen izlet delavstva vseh treh Pollakovih tovarn v Vrhniki, iz Ljubljane in Kranja na Šmarno goro. Lepa misel, ki se mora izpeljati!

V novi odbor so bili izvoljeni sledeči tovariši: Modrijan Josip, predsednik, Lukan Andrej, podpredsednik, Jerzeršek Anton, tajnik, Pečkaj Jernej, blagajnik, in Mrlak Franc, gospodar. Namestniki: Kopriva Matija, Plahtar Anton in Japelj Anton. Nadzorstvo: Jurjevič Franc, predsednik, Leskovec Janez in Nagode Anton. Upanje je, da bo novo vodstvo vodilo delavstvo resno na pot strokovnega delovanja v borbi za izboljšanje položaja. To bo mogoče doseči le s trdno, trajno in disciplinirano organizacijo vsega delavstva. Vrhniški usnjarji so nastopili edino pravitno in novo pot, po kateri bodo korakali trdo in nemajno do zmage.

Šoferji

Maribor. Sestanek skupine šoferjev JSZ v Mariboru se je ob zelo številni udeležbi vršil v petek dne 1. junija ob pol 9 zvečer, na katerem so kot poročevalci nastopili tov. šoferji sami. Tovariš Wenigerholz je poročal za privatne, V. Grušovnik pa za šoferje, ki so zaposleni pri avtobus-prometu v Mariboru. Navzoč

je bil tudi g. Hrastelj, ki je dal razna pojasnila glede avtoprometa in osebja, ki ga mestna občina pri tem prometu zaposluje.

Soferska organizacija v Mariboru se lepo razvija, vsi tov., ki še niso organizirani, naj pristopijo, kajti danes more samo dobro organizirano delavstvo, združeno kot en mož, res uspešno voditi borbo za izboljšanje eksistenčnega položaja. Pri slučajnostih se je razvila živahna debata, v katero so posegali tudi ostali tovariši. Sestanek nam je dal nove pobude in ognja za nadaljno delo. — Šofer.

Delavska zveza

Jesenice. Dne 17. maja se je vršil ožji sestanek naše okrajne Delavske zveze. Tov. Langus je govoril o pomenu in namenu Delavske zveze, dalje o nujni potrebi politične organizacije za delavstvo sploh in še posebej za krščanske socialiste, ostro je podčrtal nujno zahtevno, da morajo biti politične skupine odvisne od strokovnih in ne narobe, kar se danes opaža povsod. Oblastni poslanec tov. Arnez je govoril o delu delavskih poslancev v oblastnem odboru, o težkočah, ki jih ima šele porojena institucija oblasti, pa tudi o nerazumevanju nekaterih ljudi za delavske in splošne socialne potrebe. Tov. Pukšič je v vznesenih besedah pozival delavstvo, da naj postane res delavsko zavedno in naj se oklene svojih strokovnih organizacij, pa tudi v politiki naj bo delavstvo zvesto sebi.

Sestanek je bil dober, duhovno pa močan, kakor malokateri političen shod.

★

Na sestanke! Centrala Delavske zveze prosi vse edinice, da prirejajo sestanke, po možnosti tudi shode. Organizacije na papirju so zanič, delo nas bo dvignilo in rodilo sad. Vsaka okrajna Delavska zveza mora imeti vsaj po en sestanek mesečno. Centrala bo rada poslala svojega zastopnika, samo pravočasno naznanite.

Rudarji

V nedeljo dne 3. t. m. je TPD obvestila svoje delavstvo, da bo vsled spora med TPD in ministrstvom za promet radi dobave in cen premoga povprečno od 1. do 9. junija t. l. deloma ustavljeno delo.

Razumljivo je, da je ta vest povzročila veliko razburjenje med rudarji, kajti s praznovanjem se njih skrajno težak položaj še poslabšuje. Jugoslovanska strokovna zveza je takoj, ko je bila o tem obveščena, ukrenila potrebne korake. Informirala se je na raznih mestih točno o položaju, nato pa je poslala brzojavke na ministra notr. del dr. Korošca in ministra za promet gen. Milosavljeviča, v katerih zahteva, da se pogajanja med TPD in vlado pospešijo in hitro ugodno zaključijo tako, da bo konec en-

mi razpredene že širom Nemčije, zlasti na zapadu v delavskih centrih. Pri teh volitvah je prvič nastopila. Njen zdrav radikalizem, jasnost programa in zahteva po skladnosti zasebnega in javnega življenja v vseh pogledih ter doslednost v izvajanju programa, vse to je združilo na njeni listi preko 100.000 volivcev. Pomisliti je, da so to sami zavedni, od stiske življenja izoblikovani ljudje z jasnimi cilji pred seboj. Mi bi rekli: elita in vzgledni katoličani.

Pestrost in raznolikost interesov Centrumovih volivcev, tu delavec, tam kapitalist, oba pa pod istim političnim krovom, dalje njegova nenačelna politika, danes bo šel z levičarskimi elementi v vlado, jutri pa z prenapetimi nacionalci in netilci novih vojnih požarov, skratka taka politična pripravljenost v vezanju z različnimi nasprotujočimi si elementi more postati kdaj za Centrum usodna. Za ohranitev svoje politične moči se ima danes zahvaliti le svojemu časopisju in dobro izvedeni politični organizaciji. Zavedno delavstvo, ki veruje v zmago socializma, zlasti pa mladina, prepričana o zalonu sedanjega gnilega in trhlega družabnega reda in znanilka lepše bodočnosti, ona, ki že v slutnji pozna pravo pot, po kateri naj hodi človek poedinec in narod celota, neutrudnen kritik obstoječih razrednih prilik, ona, ki je bič nedoslednosti in dvojnega prepričanja, ta dva sta izpraševalca politične vesti Centruma. (Konec.)

krat vednim praznovanjem in normalno delo zagotoviti rudarjem, katerim naj TPD škodo, ki jo trpe vsled praznovanja, povrne.

Tedenske novice.

Zaradi obustavitve in skrititve obratovanja v rudnikih TPD je intervenirala Delavska zbornica pri ministrstvu za promet, pri ministru za socialno politiko in pri načelniku g. dr. Korošču.

Ljubljanska skupina JSZ ima v petek dne 8. t. m. svoj občni zbor, ki se vrši ob 8 zvečer v konzumni kleti, Kongresni trg št. 2, zadnja soba. Dnevni red je običajen. — Odbor.

Zalostna obletnica. V petek 1. junija je bila četrta obletnica žalostnih dogodkov v Trbovljah. Orožništvo je zastražilo z nasajenimi bajoneti grobove padlih delavcev. Orjunaši so položili na spomenik padlim orjunašem trnjevec z orjunaškim znakom.

Narodni poslanec Radoslav Agatonič, ki je bil nazadnje podpredsednik Narodne skupščine, je umrl dne 31. maja. Bil je član Davidovičevega demokratskega kluba.

Občni zbor Trboveljske premogokopne družbe se je vršil 31. maja. Po poslovnem poročilu je razvidno, da se je leta 1927. zvišala produkcija od 1.39 milijonov ton na 1.629 milijonov ton, oddaja pa od 1.401 na 1.585 milijonov ton. Kosmatega donosa izkazuje računski zaključek 106.6 milijonov dinarjev. Za vsak kupon bodo dobili delničarji izplačanih 30 Din.

Nepopisna velikodušnost. Tovarnar Karel Pollak obhaja vesel dogodek — poroko svoje hčere. Vsak oče je vesel takega dogodka. Gospod tovarnar želi, da bi bilo tudi njegovo delavstvo deležno te sreče. Vsi tega je odredil, da praznuje dan poroke njegove hčere vse delavstvo v ljubljanski tovarni. Stroške tega praznovanja pa mora nositi samo, to je, za praznovanje ne dobi nikake odškodnine!

Pri Javni borzi dela v Ljubljani je na razpolago delo; moškim: 2 pečarjem, 11 rudarjem, 1 vrtnarju, 1 oblikovalcu, 1 kleparju, 3 kovinostrugarjem, 1 inštalaterju - ključavničarju, 6 mizarjem, 3 žagarjem, 1 tapetniku starej. kot družabniku, 1 čevljarju, 1 krojaču za veliko delo, 1 dežnikarju, 1 hotel. natakarju, 1 slaščičarju, 24 zidarjem, 3 tesarjem, 9 pleskarjem in soboslikarjem, 1 hlapcu, 9 sobarjem za dijaški dom, 19 vajencem; ženskam: 1 knjigovodkinji, 1 kuharici, 2 kmečkim deklam, 1 postrežnici.

Znižanje obrestne mere. Društvo bančnih zavodov je znižalo obrestno mero za vezane vloge od 7% na 6%. Obrestna mera za nevezane vloge ostane še nadalje 5%. Tako se počasi gospodarske razmere ustaljujejo.

Italijanski poslanik v Belgradu Bodrero bo odšel na novo službeno mesto. V Belgrad pride dosedanji italijanski poslanik v Lizaboni Galli.

Trgovinska pogajanja med Jugoslavijo in Češkoslovaško se bodo pričela 20. junija. Pogajanja se bodo vršila v Pragi. Pred tem pa se bodo že zaključila pogajanja za sklenitev trgovinske pogodbe z Avstrijo.

Društvo narodov zboruje. V torek se je pričelo 50. zasedanje sveta Društva narodov. Na tem zasedanju nas bo zanimala predvsem razprava o aferi, ki sta jo povzročili Italija in Madjarska s tajnim prevažanjem orožja na Madjarsko skozi Nemško Avstrijo. Madjarska povzročila v zadnjem času vedno nova razburjenja v mednarodnem svetu, zdi pa se, da se zaradi njenega tajnega oboroževanja diplomati posebno ne razburjajo. Oboroževanje se leto za letom bolj pospešuje. Toda tudi odločna zahteva po miru med narodi raste!

Angleška delavska stranka za katolike v Mehiki. Na zborovanju delavske stranke (Labour Party) v Londonu so govorili tudi o preganjanju katoličanov v Mehiki in sprejeli resolucijo, v kateri obsojajo nečloveško ravnanje Callesove vlade v Mehiki.

Muslimani se selijo. Muslimani se selijo in prodajajo zemljo. Vsaka vas ima svojega verižnika, ki pri takih prodajah posreduje. O tej stvari se je govorilo celo v narodni skupščini.

„Žena z zaprtimi očmi“?

Krekova mladina.

Tabor na Sv. Joštu se vrši 10. junija, t. j. prihodnjo nedeljo! — Pridite v čim večjem številu!

Vič: V petek ob 8 zvečer se vrši važen družinski sestanek. Bratje in sestre, točno!

Moste: V petek ob 8 zvečer imamo zopet sestanek. Bratje in sestre, pridite vsi! Točnost!

Kapela. V nedeljo dne 10. junija popoldne po večernicah se vrši pri nas ustanovni občni zbor Krekove družine. Govori okrožni tajnik tov. Košnik Jože. Sprejemali se bodo novi člani. Vso mladino in člane vabi k obilni udeležbi — pripravljali odbor.

Zavrč v Halozah. V nedeljo dne 17. junija popoldne po večernicah se vrši v stari šoli mladinsko zborovanje. Govori okrožni tajnik tov. Košnik. Sledijo razgovori o pripravah, udeležbi in izvedbi tabora, ki se vrši 1. julija v Št. Janžu. Vsa viničarska mladina in člani vladno vabljene. — Odbor.

Ljutomer. V nedeljo dne 24. junija popoldne ob 2 se vrši v prostorih tovariša Fekonja v Podgradju zborovanje mladine. Govori okrožni zastopnik tovariš Mir. Sledijo razgovori o udeležbi na tabor dne 1. julija v Št. Janžu v Halozah. Vabimo vso viničarsko mladino, da se zborovanja udeleži. Za člane obvezno. — Odbor.

Sv. Miklavž. V nedeljo dne 24. junija po večernicah se vrši v dvorani sestanek viničarske mladine in članov Krekove družine in SZV. Govori okrožni tajnik tov. Košnik. Sledijo razgovori o udeležbi na tabor 1. julija v Št. Janžu v Halozah. Vabimo vse, da se sestanka udeleže. — Na praznik sv. Petra, to je 29. junija, priredi dramatični odsek igre »Lumpacij vagabund«, čarobna burka v šestih slikah. Vstopnina običajna. — Odbor.

Dopisi.

Jesenice. Odbor skupine kovinarjev JSZ vabi svoje članstvo, da pohiti v nedeljo 10. junija na Št. Jošt, kjer je navezanih nebroj naših spominov, odkoder je svetila prva luč naše bodočnosti po Sloveniji. Kakor vsako leto, si tudi letos gremo nabirati svežih moči za naše težko delo, da se v prosti naravi razvedrimo ter se medsebojno spoznavamo. Gre tudi naša godba, in sicer odhajamo z Jesenic s prvimi vlakom, ter se združimo v Kranju z drugimi izletniki. Zato člani ne plašite se stroškov in pohitite na naš gorenjski tabor in pripeljite tudi prijateljev. V nedeljo!

Jesenice. V nedeljo 3. junija se je vršila konferenca obratnih zaupnikov Gorenjske. Odziv je bil zadovoljiv, a to nas ne sme motiti. Obravnavala so se težka vprašanja, pred katerimi stoji danes obratni zaupnik. Od strani Delavske zbornice je njen tajnik Uratnik podal izčrpano sliko kaj je obratni zaupnik in na kaj se ima opirati pri svoji težavni nalogi. Zaščita obratnih zaupnikov ni taka kot bi jo bilo želeli, zato mora iskati zaslombe v delavstvu, ki pa vedno tudi ne razumeva dovolj položaja ter prezira glavne temelje delavskega gibanja, to so strokovne organizacije. Tudi politična moč in disciplina ne ustreza današnjemu stanju našega delavca, ker je tudi delavstvo prevel materialističen duh, na idejno delo se pa ne misli veliko in veliko delavstva stoji že izven organizacij in se zateka k njim samo, kadar gre za gnotne koristi. Poudarjalo se je tudi težko stanje naših vdov starosrpojk, katerim so bile odvzete pravice do kurjave in aprovizacije, kar je za nekatere strašen udarec. Stori se je sklep, da se zadeva odstopi organizacijam, obstoječim na Jesenicah. Debata se je vršila stvarno, brez vsake strankarske gonje, kar je napravilo dober vtis na posetnike konference. Jeseniški obratni zaupniki pri KID so sklenili, da delavstvu povejo resnico v obraz, da v tem stanju ni mogoče uspešno vršiti nalog obratnih zaupnikov, da jim je treba tiste moči kot jim gre ali pa mora celotni obratni zaupniški zbor položiti funkcije, kar naj delavstvo pripiše svoji brezbriznosti.

Prevalje - Leše. Poleg značajnih marksistov na Lešah, je tudi nekaj socialističnih zagrizencev, katerim so njihovi kršč. soc. sotrpini trn v peti. Ti ljudje ne poznajo dolžnosti napram

Germania docet ali kaj nas uči Nemčija.

Kljub temu, da se je zvišalo število volivnih upravičencev, je padlo število za Centrum oddanih glasov. Tega pojava si ni mogoče razlagati drugače, kakor na ta način, da je bila abstinenca prav na strani njegovega volivstva zelo velika. To našo trditve baš podpira nevolja politično organiziranih katoličanov, ki se dviga zoper toliko politično nezavednost med katoličani. Resnica je tudi, da Centrum že dolgo več ne predstavlja vsega katoliškega elementa v Nemčiji. Geslo: Katoliki skupaj!, po vojni ne vleče več. Katoličanov je v Nemčiji 20 milijonov, 40 pa protestantov. Ako bi naj odgovarjala politična moč katoličanov njihovi številčni, bi Centrum ne smel šteti le 62 poslancev od 489, temveč trikrat toliko število po 62. V podanem leži jasen dokaz za to, da se danes volivce stranki ne priključuje več zaradi tega, ker odgovarja njen svetoven nazor volivčevemu, ampak bo resnica v tem, da se za njegovo politično opredelitev že najbrže merodajni drugi vidiki. Prikrivati pa baš tu ni dejstva, da je delavstvo, združeno v krščanskih strokovnih organizacijah, s politiko Centruma nezadovoljno. Dokaz temu je pred par leti nastala stranka krščanskih socialistov, ki ima svoje majhne edinice s politično zreli in mišljensko samostojnimi lju-

sebi in bližnjemu, posebno kadar so vijeni pokažejo svoje pravo lice. Dne 28. maja zvečer so trije takšni brezobzirneži (v prihodnje bomo imena priobčili) vračajoč se vinjeni iz gostilne »Osojnik« na dom, na poti napadli tihega, miroljubnega 22letnega fanta delavca in mu očitali, da drži s »črnimi«. Niso sicer napadenemu prizadejali težjih telesnih poškodb, temveč so ga zmerjali s ploho gnusnih besed in iznesli toliko grobih žaljivk, da pride zdeva pred sodišče. Apeliramo na soc. voditelje na Lešah, da podučijo take ljude dostojnosti.

Za žene in dekleta.

Nerodno je, če si onesnažiš obleko ali perilo s terom. Ako ne veš, kako postopati, napraviš madež navadno še večji. Namaži madež s surovim maslom ter pusti tako par ur, nato operi v gorki vodi.

Miši ne prenesejo terpentinovega duha. Ako namočimo cunjje v terpentin ter jih nastavimo na kraj, kjer imamo miši, bodo te kmalu izginile.

Nikoli ne spravlja rozin, cveb ali raznih kož v papirnatih vrečkah. Te kaj kmalu postanejo vlažne ter se pretrgajo, vsebina pa se sprime.

Podplate novih čevljev namaži s firnečem. Ko se posuše, ponovi še trikrat. Podplati postanejo na ta način mnogo trpežnejši.

Ako s surovim krompirjem obrabimo noževno klino, zgine vsak madež z iste.

Praske v pohištvu odstranimo, ako dotična mesta namažemo z lanenim oljem ter z zamaškom drgnemo v smeri praske.

Glavobol dostokrat preneha, ako se s koscem limone oribamo po čelu.

Razno.

Naši izseljenci v letu 1927. Po statistiki, ki jo je sestavil izseljeniški komisariat v Zagrebu se je iz naše države izselilo v prekomorske dežele 1. 1927. 21.976 oseb (16.852 moških, 5124 žensk). Število izseljencev je naraslo v primeri s predlanskim letom za 3746 oseb. Največ izseljencev je odšlo v Argentinijo 7127, v Združene države 4759, v Kanado 4656, v Brazilijo 2527, v Avstralijo 1138. Največ izseljencev je odšlo iz Hrvatske in Slavonije 8596, zatem iz Vojvodine 4384, Dalmacije 3652, Slovenije 2727, Srbije 1305, Bosne in Hercegovine 978, Črne gore 334. — Po poklicu je med izseljenci največ kmetov 15.075 ali 68,6%, kvalificiranih delavcev je bilo 1627, nekvalificiranih 2305. Tako morajo naši ljudje odhajati za kruhom v daljnje kraje, izpostavljeni najkružejšemu izrabljanju, ker jim doma kljub velikemu bogastvu naše zemlje ni mogoče dobiti zaslužka vsled neurejene gospodarske politike. Do leta 1924. je bila bilanca izseljeništa aktivna, ker se je več izseljencev vsako leto vrnilo, kot jih odšlo. Po letu 1925. pa je bilanca vedno pasivnejša, ker je število izseljencev že za 48.922 večje kot je število onih, ki so se vrnilo.

Bilanca elektrarne na Fali za l. 1927. Izkazuje 154.267 Din čistega dobička. Prejemki so znašali 26.500.000 Din, za odpise se je porabilo okoli 3 milijone dinarjev, za nove vode in popravilo starih se je porabilo 4 in pol milijona. Skupno je v elektrarni investiranih 92 milijonov dinarjev.

Mednarodna kartela bakra in železa sta zvišala ceno bakra in železa, mednarodni kartel aluminijski pa je ceno znižal. Kapital je mednarodni in ta določa ceno produktom.

Srednjeevropski železni kartel. V Pragi so bila te dni zaključena pogajanja srednjeevropskega železnega kartela. Kakor se čuje, so se z ozirom na izpremenjene razmere na svetovnem železnem trgu na tej konferenci zedinili, da se eksportne cene železa nanovo preuredijo.

Steklo in porcelan. Koncentracija v naši steklarski industriji je dovršena. Vsa podjetja razen zaječarske steklarne so v rokah Zedinjenih tvornic stekla v Zagrebu. Tovarne so dobro zaposlene. Sedaj je omogočeno zagrebški družbi diktirati cene in, kakor poročajo iz Zagreba, je pričakovati povišanja cen.

Ruski izvoz petroleja se je z ozirom na predvojni izvoz več kot podvojil (leta 1926./27. 2.038.000 ton). Največ ga gre v Anglijo, potem v Italijo, dalje v Francijo, Nemčijo, Avstrijo in Češkoslovaško. Naša država z »rdečo« Rusijo ne more imeti nobenega stika, zato kupuje ruski petrolej po posrednikih, najceneje gotovo ne. — Nek prejšnji minister za zunanjo politiko se je izjavil, da od Rusije nimamo dobiti ničesar drugega ne, kot komunistične brošure. So pač tiči, ti naši ministri za zunanjo politiko!

Krščanske strokovne organizacije v Nemčiji. Pri prošlih državnozbornih volitvah v Nemčiji je bilo izvoljenih v parlament večje število voditeljev kršč. strok. organizacij, in sicer na listi centra 16 poslancev, na nacionalni 4, na listi ljudske stranke 2, na listi nar. socialistov 1 in na listi bav. ljudske stranke 3, torej skupno 26.

Jugoslovanski kapital. Jugoslovanski kapital se razdeli po pokrajinah sledeče: Hrvatska 56,2%, Srbija 14,7%, Slovenija 13,7%, Bosna in Hercegovina 6,6%, Vojvodina 5,5% in Dalmacija 3,3%. Največ kapitala ima torej Hrvatska.

Za kratek čas.

Nepričakovan odgovor. Dama pride v vas in gleda tam pri grčavem kmetiču njegove res lepe prešiče. Da se možaku malo polaska, začne na vse načine ženske zgovornosti hvaliti lepe in dobro rejene živalce. »Hm,« de kmetič, »res so prešiči lepi, toda vi se mi pa še bolj dopadete!«

Prepozno. Gospod A.: »Dragi prijatelj, ali ste vi že kdaj o zakonu resno premišljevali?« — Gospod B.: »O da, toda žalibog še le en teden po poroki.«

Pomagalo je. Nekdo se je dal pri slikarju slikati. Seveda je bila slika zelo draga, kajti slikar je bil umetnik prve vrste. Bogataš je mrmral radi cene, slikar pa mu je rekel, naj kar pusti sliko, ako noče plačati. »Potem bo pa vam ostala, kako jo boste pa prodali, ako je jaz ne vzamem?« — »Kakor hitro sliki dodam še rep, bo šla takoj v denar,« je odvrnil umetnik, nakar je bogatin hitro plačal in odšel.

Napačno razumel. Katehet je razlagal otrokom v šoli, kako morajo vedno biti pošteni in pravični v življenju in ako bodo tako živeli, bodo kdaj dosegli zlato krono. — »Da,« se je oglašil neki učenec, »moj oče so vedno pravični in zato imajo zlato krono.« — »Zlato krono imajo,« se začudi katehet, »še nikoli nisem videl, da bi jo nosili.« — »Ne na glavah, pač pa jo imajo na svoji denarnici utisnjeno.« — »Moj oče imajo tudi zlato krono,« se oglašil trgovecva hčerka, »in sicer na zobu v ustih.«

Vrednost denarja. Za 100 nemških mark dobiš Din 1358,50, za 100 lir Din 298,50, za 1 dolar Din 56,75, za 100 francoskih frankov Din 222,40, za 100 češkoslovaških kron 168 Din, za 100 šilingov Din 798,25.

Vsak zaveden somišljenik je član

I. delavskega konzumnega društva v Ljubljani.

Vsaka varčna gospodinja kupuje vse pri svoji lastni zadruzi. --- Vsak dober računar more izračunati, da se kupi najceneje v našem konzumu.

Slavko Savinšek:

23

Milica, otrok bolesti.

Milica si obriše solze in rahel smehlja ji spreleti lice. Kako je neumna, kako nečimerna! Pozno ponoči se gleda v zrcalo, kakor deklet z ulice, ki hoče ugajati vsem! Ne sme tako! Milice je sram same pred seboj. Urno zgrabi ogledalo in je nese v sobo nazaj. Iz sosednje sobe se oglašajo oče:

»Milica, ali ti je slabo? Ne greš še spat?«

»Koj grem, oče, koj. Samo še umijem se!«

»Lahko noč, ata!« še pozdravi Milica in odide.

Ko je ugasnila luč v kuhinji, je Milica še poskusila hoditi, kakor se je bila navadila pred ogledalom. In se ji je videlo, da gre zopet bolje, ko preje. V sladkem upanju je zaspala v nemiren spanec.

Dan pred prihodom Mirkovim je Milica prišla zvečer domov malo prej ko navadno. Istočasno je prišel oče. In Milica je stopila k očetu:

»Ata, ali bi šli z menoj malo na sprehod?«

»Sel!«

»Tako je lep večer danes, pa bi rada šla malo ven. Samo hitro dokler je še kaj luči in solca v polju!«

Brž se je oče umil in odšla sta z Milico. Po najkrajši poti sta šla iz predmestja ven med travnike in njive. Lepa steza, široka in mehka je tekla ob železniški progi, ravna, kakor z ravnalom začrtana uro daleč. Milica se je izven hiš prišedši, oklenila očetove roke in nekaj časa hodila molče. Naenkrat pa, ko sta bila že precej oddaljena od hiš, je Milica popustila očetovo roko, se krepko oprijela palice, ki jo je nosila v desni in pozvala očeta:

»Ata, poglejte malo, kako hodim? Ali se mi zelo pozna hiba?« Oče je začuden obstal pred hčerjo in strašna bolečina mu je stisnila srce. Gledal je v hčer kakor zasanjan, komaj je videl njen korak. Tako živo ni še nikdar v življenju Miličinem občutil, kako mora deklet trpeti radi svoje hibe, a nikdar jo tudi ni gledal še tako pozorno kakor zdaj, ko mu je vnovič zaklicala:

»Ata, kam pa gledate? Mene glejte, kako hodim?«

Ravnik je gledal, gledal in videl, da uboga Milica zbira vse moči, da se z vso silo naslanja na palico. — Res, na levo se ni tako nagibala kakor navadno, ali neizrečeno trdo je hodila. Njena, sicer gibka postava je bila videti kakor lesena, tako strašno okorna. Najraje bi se bil zjokal mož, ko je gledal prizadevanje Miličino in opazil k njej stopivši nemirno trepetanje v pričakovanju njegovega odgovora. Brž je dejal s prisiljenim smehom na ustnicah:

»Bolje hodiš, Milica, ko preje! Ti pomagajo zdravila!«

Prijel jo je za roko in ji pogledal v oči. Tedaj Milica ni vzdržala več. Kakor ono nedeljo zvečer tam gori po oni veselici, ko so v njeno hrepenenje planile Mirkove oči, se je vrgla očetu na prsi in zajokala.

Oče, ubožec, ni vedel, kaj bi.

»Zakaj to, Milica?« jo je vprašal, ko se je poglela prva ihta v dekletu. V solzah mu je deklet vse povedalo, prav vse! Od prvih dni njenih hrepenenj pa do danes. In pismo, ki ji je naznanjalo, da pride on, Mirko, je pokazala očetu ter mu na izust povedala vse, kar je bilo pisano v njem.

Oče je ostrmel v hčer. Zdaj je vedel vse, videl je, da so bile njegove slutnje pravilne. Z obema rokama je prijel blede glavico hčerkinjo, ji pogledal globoko v oči in ji dejal:

»Uboga Milica!«

Dekle se je znova naslonilo očetu na prsi in je tiko plakalo. Ravnik je pa z žuljavo roko božal hčerkinje svilene lase in ni mogel reči besedice. Tja prek njene glave je strmela v Kamniške planine, ki so bile vse z rdečo zarjo zahajajočega solca oblite. In v srcu mu je ob tem pogledu vstala misel: kakor kri!...

Drugi dan je prišel on, Mirko. Pisal ji je bil, da jo bo opoldne čakal pred pisarno, da se domenita, kje se dobita po kosilu. In res je malo pred dvanajsto uro prišel po ulici navzgor, se razgledal po napisih in pričel po pločniku pred hišo hoditi gor in dol, neprestano se ozirajoč v vrata, ki je iz njih imela stopiti Milica.

Milica je od enajste ure hodila neprestano k oknu gledat, če ni že morda prišel on, Mirko, njen dragi. Bila je blede v obraz bolj ko navadno, od pričakovanja in vročične naglice so ji blestele oči kakor pijane. Ravnatelj, ki je malo pred dvanajsto

uro odšel, se je pri odhodu ozrl v deklet, obstal pred njo, da ji je kri zavalovila v obraz.

»Gospodična, danes ste izredno lepi!« ji je tiho dejal ter odšel. Tudi drugi so odšli za njim. Le ona ni mogla. Oblečena že je stala ob oknu za zatorom in opazovala na cesto. Tedaj ga je videla, kako je prišel mimo. Naravnost v njeno okno je pogledal, da mu je videla v obraz in oči njegove. Srce ji je obstalo, toliko, da se ni zgrudila. Ni je videl, ki je stala skrita in je nadaljeval pot gor in dol. Milica kar ni mogla od okna. Naj se ga nagleda zdaj v miru, naj si vsesa vase njegovo postavo, njegov obraz si vtisne za vedno v spomin. Bog ve, ali ga bo videla še kdaj, če ga splaši njena hiba.

Milica je opazila, kako nestrpno gleda Mirko na uro, kako kadi nervozno cigareto. Opazila je, da je v obraz blede pričakovanja, da si briše v robec roki, ki sta mu gotovo potni od nestrpnosti. Kako se ji je v srce zasmilil! — Da si je ravno njo izbral, samo njo vzljubil on, ki je tako lep, zdrav in mlad, njo pohabljenko? Tako jo je prevzela ta misel, da skoro ni upala na cesto. A v tem je zatulila sirena poldne, Milica se je sunkoma obrnila od okna in stopila skozi duri na cesto.

Obstal je pred njo, se odkril in pozdravil. Tiho mu je odzdravila in mu ponudila roko, drobno, plaho dlan, ki je vsa trepetala ter kakor splašena tička za hip se vlegla v njegovo, vročo in krepko. Oba sta onemela in si pogledala v oči. Tedaj se je Milica vzdramila prva!

»Teško sem vas čakala, gospod Mirko!«

»Tako ne ko jaz. Zdaj je dobro, zdaj sva skupaj.«

»Ali tu ne moreva ostati.«

»Gospodična Milica, samo to mi povejte, kje se dobiva popoldne.«

»Prosta sem danes in bi prišla kam ven iz mesta, a ne predaleč.«

»Kam, gospodična, recite, in kdaj?«

Milica je pomišljala trenutek. Nato se je ozrla proti severni strani in z glavo pokazala poslopje, ki se je na griču ob mestu belilo izza drevja.

»Glejte, tam gori je mirna gostilnica in lepa pot je do tja. Čakajte me ob tretji uri zunaj na verandi.«

»Ali ne morete preje? Moj vlak odhaja ob šestih.«